

Suomen Atlantti-Seuran Nuoret

29.11.2006

Yhteenveto:**”Euroopan unioni ja siviilikriisinhallinta – siviilit rauhan rakentajina”****Laatinut Matti Kahra**

Suomen Atlantti-seuran Nuorten Tampereen osasto järjesti keskustelutilaisuuden Euroopan Unionin siviilikriisinhallinnasta Tampereen yliopistolla 27.11.2006 klo 18–20. Tilaisuuden puhujina toimivat koulutuskoordinaattori Antti Häikiö Sisäasiainministeriöstä sekä YTT Katja Keisala Tampereen yliopiston Poliitiikan tutkimuksen laitokselta. Häikiön alustuksen aiheena oli ”EU:n siviilikriisinhallinta ja Suomi”, Keisala alusti aiheesta ”EU siviilitoimijana: turvallisuutta ilman armeijaa?” Häikiön alustus edusti käytännönläheistä näkökulmaa, eli siviilikriisinhallinnan käsitteistöä ja EU:n puitteissa tapahtuvaa toimintaa. Keisala puhui tutkijana enemmän EU:n roolista siviilivaltana. Alustusten jälkeen oli vuorossa vapaamuotoinen keskustelu. Seuraavassa on tiivistelmä alustuksista.

Siviilikriisinhallinnan määritelmä: (Lähde: <http://www.intermin.fi/siviilikriisinhallinta>)

Siviilikriisinhallinnan käsitteelle ei ole olemassa yhtä, kaikenkattavaa määritelmää. Euroopan unionissa siviilikriisinhallinta on määritelty uhkaavan tai toteutuneen konfliktin, suuronnettomuuden tai luonnonkatastrofin aiheuttaman humanitaarisen kriisin kohteeksi joutuneen valtion, alueen tai yhteiskunnan ulkopuolelta tapahtuvaksi puuttumiseksi kriisitilanteeseen. Siviilikriisinhallinnaksi luettava toiminta ei kuitenkaan käytännössä aina liity välttämättä kriisi- ja konfliktitilanteisiin, vaan sitä toteutetaan usein myös suhteellisen vakaisissa olosuhteissa.

Siviilikriisinhallinnan keskeisimpänä päämääränä on luoda vakautta ja edistää konfliktialueiden siirtymistä kohti demokratiaa, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteiden kunnioitusta, hyvää hallintoa ja toimivaa kansalaisyhteiskuntaa. Valtioiden ja kansainvälisten järjestöjen rinnalla kansalaisjärjestöillä on tärkeä rooli siviilikriisinhallinnassa. Kriisinhallinta laajemmassa mielessä tulee nähdä kokonaisuutena, jossa kriisien ja konfliktien eri vaiheissa tarvitaan sekä siviili- että sotilasorganisaatioiden resursseja ja asiantuntemusta.

Antti Häikiö: EU:n siviilikriisinhallinta ja Suomi

Euroopan Unionissa siviilikriisinhallinta on osa yhteistä ulko – ja turvallisuuspolitiikka (YUTP) ja siihen kuuluva Euroopan turvallisuus – ja puolustuspolitiikka (ETPP). EU päätti siviilikriisinhallinnan kehittämistä Helsingin Eurooppa-neuvostossa joulukuussa 1999 ja Feiran Eurooppa-neuvostossa vuonna 2000 määriteltiin EU:n siviilikriisinhallinnan painopistealueet. Siviilikriisinhallintaa ja sen voimavaroja kehitetään EU:n turvallisuusstrategian ja vuonna 2004 hyväksytyjen toimintaohjelman ja siviilikriisinhallinnan yleistavoitteiden (*Civilian Headline Goal 2008*) mukaisesti.

EU:ssa siviilikriisinhallinta on jaettu viiteen eri osa-alueeseen¹:

¹ Jaosta päätettiin Feiran kokouksessa 2000. Häikiö käytti englanninkielisiä termejä, koska hänen mukaansa termien suomentamisen johdosta on aiheutunut paljon sekaannusta käsitteen todellisesta sisällöstä.

1. Police (poliisivoimien kouluttaminen toimivaksi ja ammattimaiseksi)
2. Rule of Law (syyttäjien, tuomarien ja oikeuslaitoksen kehittäminen)
3. Civil Protection (pelastustoimi ja muut kansalaisten turvallisuuteen liittyvät asiat)
4. Civilian administration (hallinnon oikeusvarmuuden ja toimivuuden kehittäminen)
5. Monitoring (erilaiset tarkkailutehtävät)

Euroopan Unioni on perustanut myös siviilikriisinhallinnan nopean toiminnan joukot, Civilian Response Teams (CRT),

Suomen tärkein viiteryhmä tälläkin alalla on Euroopan Unioni. Sisäasiainministeriö vastaa Suomessa siviilikriisinhallinnan kansallisten valmiuksien ylläpitämisestä, kehittämisestä ja koordinoinnista. Tämä käsittää muun muassa siviilikriisinhallintatehtäviin lähetettävien asiantuntijoiden rekrytoinnin, materiaalisen ja logistisen valmiuden, siviilikriisinhallinnan koulutuksen sekä yhteistyön muiden viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen kanssa.

EU:ssa siviilikriisinhallinta on nimenomaan EU:n rajojen ulkopuolella tapahtuvaa toimintaa, ei siis EU-jäsenvaltioiden sisäpuolella esimerkiksi luonnononnettomuuksien jälkeistä kriisiapua.

Kriisin käsitteen sisältö riippuu hyvin paljon kriisin kanssa tekemisissä olevan toimijan näkökulmasta. Kansallisella tasolla kriisi, olkoon se sitten konfliktista tai luonnononnettomuudesta johtuva, työllistää monia eri toimijoita. Valtiolliset toimijat, kuten Ulkoministeriö, Puolustusministeriö ja Sisäministeriö, sekä ei-valtiolliset toimijat, kuten media ja lukuisat kansalaisjärjestöt, tarkastelevat kriisiä eri näkökulmista ja toimivat myös näistä lähtökohdista. EU:n tasolla kriisin hallintaan osallistuvat lukuisat toimijat ja näiden toimijoiden välillä on monia rajapintoja ja institutionaalisia järjestelyjä mm. vastuualueiden suhteen. Kriisiä ja sen hallintaa voidaan lähestyä esimerkiksi konflikti/katastrofi, siviili/sotilas tai kehitys/kehitysyhteistyönäkökulmista. Sanomattakin on selvää, että kriisin hoidossa korostuvat ongelman luonteen vaikea määrittely ja sitä kautta käytettävien instrumenttien valinta.

Euroopan Unionista on kehittynyt siviilikriisinhallinnan alalla merkittävä tekijä. Unioni on käynnistänyt viimeisen kahden vuoden aikana yli kymmenen operaatiota ja sen toimintamallit ovat herättäneet laajaa kiinnostusta. Siviilikriisinhallinta on merkittävä apuväline kriisien hallinnassa, sillä se antaa merkittävästi laajemman työkaluvalikoiman kriisien estämisessä ja mahdollisessa jälkihoidossa. Kriisinhallinnassa on herätty siihen todellisuuteen, että pelkkä sotilaallinen kriisinhallinta on huono keino hoitaa ongelmia. Sotilaallisella voimalla ei voida ratkaista kriisien taustasyitä, perustavanlaatuisen vakauden luomiseksi tarvitaan moneen eri osa-alueeseen vaikuttavia instrumentteja.

Tässä tilanteessa eri toimijoiden välinen koordinaatio on noussut merkittävään asemaan. Niin sanottu CIMIC-toiminta (Civil-Military Coordination), jossa siviilit toimivat sotilastehtävän osana, on saanut EU:ssa rinnalleen CMCO-toiminnan (Civil-Military Cooperation). CMCO-toiminnan ideana on, että siviilit on nostettu sotilaiden rinnalle tasa-arvoisiksi toimijoiksi ja niiden välillä on pohdittu vastuujaako. Tämäkin osaltaan korostaa kriisinhallinnan muuttuvaa luonnetta, jossa sekä sotilaallisia että

siviilipuolen instrumentteja pyritään käyttämään yhdessä ja erikseen mahdollisimman tehokkaasti kriisin lieventämisessä ja yhteiskunnan vakauttamisessa.

Katja Keisala: EU siviilitoimijana: turvallisuutta ilman armeijaa?

Katja Keisala esitteli alustuksessaan Euroopan Unionin siviilivallan roolia. Tällä tarkoitetaan sitä, että EU nähdään usein laaja-alaisena turvallisuusyhteisönä, joka käyttää monipuolista keinovalikoimaa oman turvallisuutensa lisäämiseksi.

Euroopan integraation historia nojaa sodan tekemiseksi mahdottomaksi jäsenvaltioiden välillä. Tämä Ranskan ja Saksan välisten rauhanomaisten suhteiden lujittamiseksi syntynyt projekti on laajentunut koskemaan muutakin Eurooppaa. EU:n laajentuminen, etenkin Itä-Eurooppaan voidaan nähdä ainutlaatuisen merkittävänä rauhanomaisena keinona turvallisuuden ja vakauden levittämiseksi Euroopassa. Laajentumisprosessi on mahdollistanut haluttujen muutosten, demokratian, markkinatalouden, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltion lujittamiseen näissä maissa. Tarjoamalla jäsenyyttä unionissa EU on saanut aikaan sille mieluisan kehityksen sen rajanaapureissa.

Euroopan Unioni julkaisi historiansa ensimmäisen turvallisuusstrategian vuonna 2003. Suuri osa strategian uhista kumpuaa Keisalan mukaan köyhyyteen ja epätasa-arvoon liittyvistä asioista. Tämän takia työkalut näiden uhkien vähentämiseksi ja turvallisuuden luomiseksi ovat pääosin ei-sotilaallisia. Yksi selittävä tekijä on myös se, että Euroopan Unionin historiallisen luonteen vuoksi Euroopassa on luonnostaan oltu taipuvaisia laajaan, yhteisiä etuja korostavaan turvallisuuskäsitteeseen.

Keisala totesi, että hänen mielestään Euroopan Unionin pitäisi nimenomaan pysyä siviilivalta-ajattelussa. Etenkin siirtomaahistoriasta kumpuava historiallinen taakka tekee EU:n sotilaallisen ulottuvuuden kehittämisen ja sotilaallisen kriisinhallinnan verrattain ongelmalliseksi.

LIITE 1. Kutsu ja ohjelma

Avoin keskustelutilaisuus:

”Euroopan unioni ja siviilikriisinhallinta – siviilit rauhan rakentajina”

Maanantaina 27. marraskuuta 2006 klo 18–20 Tampereen yliopiston Päätalon luentosalissa C 8 (Kalevantie 4).

Kriisinhallinta liitetään monesti toimintaan, joka hoidetaan sotilaita ja armeijoita hyödyntäen. Sotilaallisen kriisinhallinnan lisäksi tarvitaan usein kuitenkin myös muita keinoja kriisien hallitsemiseksi. Tämän johdosta mm. Euroopan unioni on kehittänyt itselleen kykyä siviilikriisinhallintaan, täydentääkseen keinovalikoimaa kriisipesäkkeiden taltuttamiseksi. Mutta mistä tässä on oikein kysymys? Vastauksia mm. seuraaviin kysymyksiin: Mitä on siviilikriisinhallinta? Mikä on Suomen panos EU:n siviilikriisinhallinnassa? EU siviilivaltana maailmanpolitiikassa? Tule kuulemaan lisää ja esittämään omia kysymyksiäsi!

Alustajat:

– **Antti Häikiö** (Sisäasiainministeriö): ”EU:n siviilikriisinhallinta ja Suomi”

– **Katja Keisala** (Politiikan tutkimuksen laitos, Tampereen yliopisto): ”EU siviilitoimijana: turvallisuutta ilman armeijaa?”

Tilaisuus on ilmainen ja kaikille avoin. Lämpimästi tervetuloa!

Järjestäjät:

Suomen Atlantti-Seuran Nuoret (<http://www.atlanttiseura.fi>)

Ainejärjestö Iltakoulu ry (<http://www.iltakoulu.org>)

Lisätietoja:

Suomen Atlantti-Seuran Nuorten Tampereen paikallisvastaava Mika Kaijamo

Ainejärjestö Iltakoulu ry:n hallituksen puheenjohtaja Sohvi Hämäläinen